

МІДИЦЯ АЛЬПІЙСЬКА (*SOREX ALPINUS*) В УКРАЇНІ

Ю. Е. Зізда

*Інститут екології Карпат НАНУ, відділ охорони природних екосистем
вул. Козельницька, 4, м. Львів, 790026 E-mail: julcha@ua.fm.*

Мідича альпійська (*Sorex alpinus* Schinz, 1837) в Україні є дуже рідкісним видом, що занесений до Червоної книги із четвертою категорію охорони. Цей вид вважається типовим раритетом Карпат (Корнеев, 1965), хоч загальне уявлення про поширення виду в Україні основане всього на кількох знахідках (Абеленцев, Підоплічко 1956). Так, за 50 років досліджень відомі лише близько 100 особин мідичь альпійських з України, при чому всі знахідки належать Івано-Франківській і Закарпатській областям (Млекопетаюшие..., 1963). У ловах дрібних ссавців частка виду є завжди незначною: за даними ** Туряніна (1960) в гірських масивах і на вирубах на 100 пасткодів у 1955–1962 рр. у пастки потрапило 0,8–10,2 % мідичь альпійських; а за К. Татариним (1973) в долинах гірських потоків хр. Чорногори під час ловів циліндрами (літо–осінь 1956–1963) зловлено 5,6–7,9 %. Вважається, що вид характерний лише для гір на висотах (1300–1500 м) і Карпати є північно-східною межею його ареалу. Метою цієї роботи є узагальнення відомих даних щодо поширення виду в Україні. Опрацьовано всі достовірні колекційні зразки із чотирьох зоологічних музеїв України. Також проведено опитування колег За точними знахідками визначено межі поширення мідичі альпійської у Закарпатті і виділено регіони, де вид трапляється найбільш часто.

Sorex alpinus Schinz, 1837 — вперше відмічена в Українських Карпатах 1949 р. І. Страутманом та К. Татариним (1949). За літературними даними (Корнеев, 1965; Куруц, 1996; Rzebik-Kowalska, 2003; Spitzenberger, 1990) мідича альпійська — представник фауни ссавців високогір'я, типовий, але дуже рідкий вид у ландшафті криволісся і субальпійських лук. "Характерні біотопи — верхній пояс букового та смерекового лісу, гірсько-соснове криволісся вздовж струмків і потоків, заболочені ділянки..." (Делеган та ін, 2005). Це раритетний вид, що любить не дуже вологі місця із високим трав'яним покривом і на стеблах трави влаштовує гнізда. Чіткого ареалу мідичі у Карпатах виділити не можна, оскільки їх територія не вивчена повною мірою і, відповідно, знахідки виду локалізовані. Розподіл виду у Закарпатській області показує розподіл знахідок на дві частини: 1 — на захід області (Ужгородський, Перечинський райони); 2 — на схід (Рахівський район). Є кілька особин з території передгір'я (окол. м. Перечин, Ширококолузанський масив). Також присутні кілька знахідок з рівнинних районів, зокрема двох сіл Закарпатської області (Ужгородський район, с. Ворочево і с. Рафайлово, Берегівського району).

Майже всі знахідки мідичі альпійської із лісових масивів та долин річок. Це переважно вологі мішані ліси, де є потоки. Виходячи з досвіду автора, етикеткових даних та літератури, вид поширений, в основному, в високогірних лісах, рідше у передгірних. У Рахівському районі спостерігається найбільша концентрація знахідок, що очевидно пов'язано із високим ступенем вивченості цієї місцевості. Всі "лісові" знахідки із Рахівського району належать висотам вище 1300 м. Серед всіх знахідок мідичі альпійської у Карпатах є знахідки із антропогенного середовища, тобто селищ та міст. Зокрема таких є шість: Перечинський р-н

с. Ворочево; Рахівський район, с. Ділове; м. Ужгород, виноградник; Ужгородський р-н, с. Вовкове; с. Підподного, Долинський р-н, Івано-Франківська обл.; Березівський р-н, с. Рафайлово, Рафайловське лісництво. Необхідно зазначити, що ніде в літературі не описано можливість знаходження мідіци альпійської у антропогенній частині країни. У будь-якому випадку мідіци альпійська надає перевагу природним біотопам.